

Laidiens: **23.08.1996., Nr. 142**

Latvijas Bankas starpbanku norēķinu veikšanas noteikumi

NOTEIKUMOS LIETOTIE TERMINI

Maksājums (payment) - maksātāja naudas līdzekļu nodošana saņēmēja valdījumā.

Maksājuma dokuments (payment order; payment instruction) - rīkojums pārskaitīt naudas līdzekļus to saņēmējam. Rīkojumu var nodot ar kredīta maksājuma vai debeta maksājuma dokumentu.

Kredīta maksājuma dokuments - maksājuma dokuments ar maksātāja rīkojumu pārskaitīt naudas līdzekļus saņēmējam.

Debeta maksājuma dokuments - maksātāja autorizēts maksājuma dokuments, ar kuru naudas līdzekļu saņēmējs pieprasa norakstīt naudas līdzekļus no maksātāja konta.

Norēķini (settlement) - darbības, kas nokārto divu vai vairāku kredītiestāžu savstarpējās naudas līdzekļu saistības (obligations), t.i., nodrošina maksājumu pabeigšanu.

Bruto norēķini (gross settlement) - naudas līdzekļu norēķini, kurus veic uz katra atsevišķa maksājuma dokumenta pamata.

Klīrings (clearing) - maksājuma dokumentu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kas notiek pirms norēķiniem un kura rezultātā, balstoties uz visiem iesniegtajiem maksājuma dokumentiem, aprēķina katras kredītiestādes klīringa neto pozīciju (multilateral net position), t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējām kredītiestādēm.

Klīringa jeb neto norēķini (net settlement) - norēķini, kas veikti, pamatojoties uz klīringa aprēķinātajām kredītiestāžu klīringa neto pozīcijām.

Grāmatojums (book transfer) - kredītiestādes veikta naudas līdzekļu norakstīšana no viena tās grāmatvedības konta un ieskaitīšana otrā.

S.W.I.F.T. (Society of Worldwide Interbank Financial Telecommunication) - Vispasaules starpbanku finansu telekomunikāciju sabiedrība - banku radīta starptautiska organizācija, kas nodrošina starpbanku finansu ziņojumu pārraidi, izmantojot telekomunikāciju tīklu.

Valūtas kods - valūtas apzīmējums saskaņā ar starptautisko valūtas kodu standartu (ISO International Standard 4217).

1. VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI

1.1. Latvijas Banka veic starpbanku norēķinus latos un ārvalstu valūtās starp Latvijas Bankas licencētām kredītiestādēm (tālāk tekstā - kredītiestādes), kurām ir atvērti korespondentkonti Latvijas Bankā (tālāk tekstā - korespondentkonti).

1.2. Latvijas Banka nodrošina starpbanku norēķinu veikšanu ārvalstu valūtā tikai starp kredītiestādēm, kuras ar Latvijas Banku ir noslēgušas līgumu par ārvalstu valūtas korespondentkontu apkalpošanu.

1.3. Latvijas Banka nodrošina kredītiestāžu maksājuma dokumentu pieņemšanu, pārbaudi un grāmatojumu veikšanu korespondentkontos, kā arī maksājuma dokumentu, korespondentkontu izrakstu un citas ar norēķiniem saistītas informācijas nosūtīšanu kredītiestādēm.

1.4. Latvijas Banka veic kredītiestāžu kredīta un debeta maksājumu bruto norēķinus, kā arī kredītiestāžu kredīta maksājumu klīringa norēķinus.

1.5. Norēķinu veikšanai Latvijas Banka pieņem šādus kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokumentus:

1.5.1. kredīta maksājumiem - kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma uzdevumu (1.pielikums), kas sagatavots, pamatojoties uz klientu un kredītiestādes pašas (tālāk tekstā - klientu) kredīta maksājuma dokumentiem;

1.5.2. debeta maksājumiem - kredītiestādes kopsavilkuma inkaso uzdevumu (2.pielikums), kas sagatavots, pamatojoties uz klientu debeta maksājuma dokumentiem.

1.6. Kredītiestādes, savstarpēji vienojoties, var sagatavot klientu maksājuma dokumentus kā papīra tā elektroniskā formā un kopā ar kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokumentu iesniegt Latvijas Bankai, vai arī nosūtīt klientu maksājuma dokumentus tieši dokumentu saņēmējai kredītiestādei un iesniegt Latvijas Bankai kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokumentu starpbanku norēķinu veikšanai par klientu maksājumu kopējo summu.

1.7. Kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokumentam jāsaturs šādi nepieciešamie rekvizīti:

1.7.1. dokumenta nosaukums un numurs;

1.7.2. sagatavošanas datums;

1.7.3. naudas līdzekļu maksātājam kredītiestādei Latvijas Bankas piešķirtā koda pēdējie 3 cipari (tālāk tekstā - kredītiestādes kods) un tās nosaukums;

1.7.4. naudas līdzekļu saņēmējas kredītiestādes kods un tās nosaukums;

1.7.5. maksājuma summa cipariem, vārdiem un valūtas kods;

1.7.6. kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokumenta iesniedzējas kredītiestādes divu pilnvaroto personu paraksti un kredītiestādes zīmoga nospiedums.

1.8. Latvijas Banka starpbanku norēķinus veic kredītiestādes korespondentkonta kredīta atlikuma ietvaros. Ja ir spēkā vienošanās starp kredītiestādi un Latvijas Banku par automātiskā lombarda kredīta piešķiršanu, tad norēķinu dienas laikā lombarda kredīta limita ietvaros ir pieļaujams kredītiestādes latu korespondentkonta debeta atlikums. Kā nodrošinājumu tam uz korespondentkonta debeta atlikuma laiku Latvijas Banka rezervē kredītiestādes īpašumā esošās Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma parādzīmes.

1.9. Norēķini, kurus kredītiestādes korespondentkontā Latvijas Banka veikusi, pamatojoties uz kredītiestādes iesniegtajiem un Latvijas Bankas pieņemtajiem maksājuma dokumentiem, ir galīgi un neatsaucami.

1.10. Latvijas Bankas norēķinu diena ir katra darbdiena no plkst. 8.30 līdz plkst. 16.00, piektdienās un pirmssvētku dienās (tālāk tekstā - īsās dienas) - līdz plkst. 15.00.

1.11. Maksājuma dokumentus pieņem un norēķinus veic Latvijas Bankas Grāmatvedības un norēķinu pārvaldes Starpbanku norēķinu daļa.

1.12. Kredītiestādei jāiesniedz Latvijas Bankai:

1.12.1. notariāli apliecinātus to pilnvaroto personu parakstu paraugus, kurām ir tiesības parakstīt kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokumentus, un kredītiestādes zīmogu nospiedumu paraugus;

1.12.2. to pilnvaroto personu sarakstu, kuras ir tiesīgas iesniegt un saņemt kredītiestādes maksājuma dokumentus Latvijas Bankā.

2. BRUTO NORĒĶINI

2.1. Bruto norēķinus Latvijas Banka veic uz katra atsevišķi pieņemta kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokumenta pamata to iesniegšanas secībā.

2.2. Latvijas Banka kredītiestādes kredīta maksājumus pieņem kā papīra dokumenta formā, tā elektroniskā ziņojuma formā, kredītiestādes debeta maksājumus - tikai papīra dokumenta formā.

2.3. Norēķini uz papīra dokumenta formā pieņemto maksājuma dokumentu pamata

2.3.1. Maksājuma dokumentus Latvijas Banka pieņem darbdienās no plkst. 8.30 līdz plkst. 16.00 (īsa diena - līdz plkst. 15.00).

2.3.2. Kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokumenti jā sagatavo un jā iesniedz Latvijas Bankai trīs eksemplāros:

2.3.2.1. pirmais eksemplārs, noformēts ar kredītiestādes zīmoga nospiedumu un parakstiem, paliek Latvijas Bankā;

2.3.2.2. otro eksemplāru kopā ar klientu maksājuma dokumentiem Latvijas Banka nodod dokumenta saņēmējai kredītiestādei;

2.3.2.3. trešo eksemplāru Latvijas Banka atdod dokumenta iesniedzējai kredītiestādei.

2.3.3. Pieņemot kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokumentus, Latvijas Banka pārbauda to atbilstību 1.7.punkta prasībām.

2.3.4. Ja kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma dokuments sagatavots kļūdaini, tad Latvijas Banka to nepieņem un bez norēķinu veikšanas atdod atpakaļ dokumenta iesniedzējai kredītiestādei.

2.3.5. Kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma uzdevumu apstrāde:

2.3.5.1. norēķinus uz kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma uzdevuma pamata Latvijas Banka veic to pieņemšanas dienā Latvijas Bankā;

2.3.5.2. ja maksātājas kredītiestādes korespondentkonta līdzekļu atlikums saskaņā ar 1.8.punktu ir pietiekams kredītiestādes maksājuma dokumentā norādītā maksājuma veikšanai, tad Latvijas Banka noraksta naudas līdzekļus no maksātājas kredītiestādes korespondentkonta un ieskaita tos saņēmējas kredītiestādes korespondentkontā, kā arī apstiprina norēķinu veikšanu ar parakstu un Latvijas Bankas spiedogu uz kredītiestādes maksājuma dokumenta trešā eksemplāra, kuru atdod iesniedzējai kredītiestādei;

2.3.5.3. ja maksātājas kredītiestādes korespondentkontā nepietiek līdzekļu maksājuma dokumentā norādītās naudas summas norakstīšanai, tad maksājuma dokuments nonāk kredītiestādes gaidāmo maksājuma dokumentu rindā;

2.3.5.4. ja norēķinu dienas laikā kredītiestādes korespondentkontā ieskaita rindā iekļauto maksājuma dokumentu izpildei nepieciešamos līdzekļus, tad Latvijas Banka apstrādā rindā iekļautos maksājuma dokumentus to rindā iekļaušanas secībā;

2.3.5.5. ja norēķinu dienas laikā kredītiestādes korespondentkontā neieskaita rindā iekļauto maksājuma dokumentu izpildei nepieciešamos līdzekļus, tad Latvijas Banka norēķinu dienas beigās rindu anulē un neizpildītos kredītiestādes maksājuma dokumentus atdod atpakaļ iesniedzējai kredītiestādei.

2.3.6. Kredītiestādes kopsavilkuma inkaso uzdevumu apstrāde:

2.3.6.1. norēķinus uz kredītiestādes kopsavilkuma inkaso uzdevuma pamata Latvijas Banka veic trešajā dienā pēc to pieņemšanas Latvijas Bankā (tālāk tekstā - debeta maksājuma norēķinu diena);

2.3.6.2. Latvijas Banka, pieņemot kredītiestādes kopsavilkuma inkaso uzdevumu, tā labajā augšējā stūrī atzīmē debeta maksājuma norēķinu dienas datumu un otro dokumenta eksemplāru kopā ar pievienotajiem klientu maksājuma dokumentiem nodod maksātājai kredītiestādei;

2.3.6.3. maksātāja kredītiestāde var atteikties no maksājuma, līdz debeta maksājuma norēķinu dienas plkst. 10.00 informējot par to Latvijas Banku rakstiski vai elektroniski ar S.W.I.F.T. MT299 ziņojumu, norādot attiecīgā kredītiestādes kopsavilkuma inkaso uzdevuma rekvizītus (1.7.1.-1.7.5.punkts);

2.3.6.4. ja nav saņemts maksātājas kredītiestādes atteikums, Latvijas Banka norēķinus veic plkst. 10.00 debeta maksājuma norēķinu dienā 2.3.5.2.-2.3.5.5.punktā noteiktajā kārtībā;

2.3.6.5. ja Latvijas Banka līdz debeta maksājuma norēķinu dienas plkst. 10.00 saņem maksātājas kredītiestādes atteikumu, tad norēķinus neveic un kredītiestādes kopsavilkuma inkaso uzdevuma trešo eksemplāru kopā ar maksātājas kredītiestādes atteikumu atdod inkaso uzdevuma iesniedzējai kredītiestādei.

2.4. Norēķini uz elektroniska ziņojuma formā pieņemto maksājuma dokumentu pamata

2.4.1. Latvijas Banka norēķinus veic, pamatojoties uz elektroniskajiem maksājuma ziņojumiem (3.pielikums), kas Latvijas Bankā pieņemti saskaņā ar līgumu par datu pārraides tīkla izmantošanu naudas un parādzīmju elektroniskajos norēķinos (tālāk tekstā - līgums par elektroniskajiem norēķiniem).

2.4.2. Elektroniskajos ziņojumos jānorāda kredītiestāžu starptautiskie kodi - Bank Identifier Code (tālāk tekstā - BIC kodi). Latvijas Banka nepārbauda maksājuma ziņojumā norādītā kredītiestādes nosaukuma un BIC koda savstarpējo attīstību un norēķinus veic, pamatojoties uz maksājuma ziņojumā norādītajiem kredītiestāžu BIC kodiem.

2.4.3. Maksājuma ziņojumus no kredītiestādēm Latvijas Banka pieņem katru darba dienu. Maksājuma ziņojumus, kurus kredītiestādes nosūtījušas līdz plkst.15.30 (īsaajā dienā - līdz plkst.14.30), Latvijas Banka apstrādā tekošajā norēķinu dienā, bet pēc plkst.15.30 (īsaajā dienā - pēc plkst.14.30) nosūtītos - nākamajā norēķinu dienā. Maksājuma ziņojumā norādītajam norēķinu veikšanas datumam jāsakrīt ar attiecīgās norēķinu dienas datumu.

2.4.4. Latvijas Banka veic norēķinus maksājuma ziņojumu pieņemšanas secībā. Pēc katra maksājuma ziņojuma pieņemšanas un pārbaudes Latvijas Banka noraksta naudas līdzekļus no maksājuma ziņojuma sūtītājas kredītiestādes korespondentkonta un ieskaita tos saņēmējas kredītiestādes korespondentkontā.

2.4.5. Latvijas Banka informē kredītiestādes par norēķinu veikšanu, nosūtot debeta apstiprinājumu saskaņā ar 4.pielikuma 1.punktu maksājuma ziņojuma sūtītājam kredītiestādei un kredīta apstiprinājumu saskaņā ar 4.pielikuma 2.punktu vai jaunu maksājuma ziņojumu saskaņā ar 3.pielikuma 2.punktu kredītiestādei, kuras korespondentkontā ieskaitīti naudas līdzekļi.

2.4.6. Ja saņēmēja kredītiestāde nav noslēgusi līgumu ar Latvijas Banku par elektroniskajiem norēķiniem, tad Latvijas Banka informē saņēmēju kredītiestādi, tās korespondentkonta izrakstā norādot pilnu informāciju par norēķiniem, kas veikti uz elektronisko maksājuma ziņojumu pamata.

2.4.7. Ja maksājuma ziņojums nav sagatavots saskaņā ar 3.pielikumu, tad pēc maksājuma ziņojuma pārbaudes Latvijas Banka nosūta maksājuma ziņojuma sūtītājam kredītiestādei norēķinu atteikumu (4.pielikuma 3.punkts).

2.4.8. Ja kredītiestādes korespondentkontā nepietiek naudas līdzekļu, lai veiktu maksājuma ziņojumā norādītās naudas summas norakstīšanu, tad tas nonāk kredītiestādes gaidāmo maksājuma ziņojumu rindā (tālāk tekstā - rindā).

2.4.9. Ja norēķinu dienas laikā kredītiestādes korespondentkontā ieskaita norēķinu veikšanai nepieciešamos naudas līdzekļus, tad rindā iekļautos maksājuma ziņojumus Latvijas Banka apstrādā rindā iekļaušanas secībā.

2.4.10. Kredītiestāde var maksājuma ziņojumu izslēgt no rindas, līdz plkst. 15.30 (īsaajā dienā - līdz plkst. 14.30) nosūtot Latvijas Bankai maksājuma ziņojuma atcelšanas pieteikumu saskaņā ar 4.pielikuma 4.punktu

2.4.11. Ja maksājuma ziņojums neatrodas rindā vai arī tā atcelšanas pieteikums nav sagatavots saskaņā ar 4.pielikuma 4.punktu, tad Latvijas Banka nosūta maksājuma atcelšanas noraidījumu (4.pielikuma 5.punkts).

2.4.12. Pēc rindā iekļautā maksājuma ziņojuma atcelšanas Latvijas Banka nosūta kredītiestādei maksājuma atcelšanas apstiprinājumu saskaņā ar 4.pielikuma 6.punktu.

2.4.13. Ja līdz plkst. 16.00 (īsaajā dienā - līdz plkst. 15.00) kredītiestādes korespondentkontā netiek ieskaitīti naudas līdzekļi norēķinu veikšanai, tad Latvijas Banka maksājuma ziņojumu rindu anulē un ne vēlāk kā līdz plkst. 17.00 (īsaajā dienā - līdz plkst. 16.00) nosūta kredītiestādei norēķinu atteikuma ziņojumu (4.pielikuma 3.punkts).

3. KLĪRINGS UN KLĪRINGA NORĒĶINI

3.1. Latvijas Banka veic kredītiestāžu kredīta maksājuma dokumentu klīringu katrai valūtai atsevišķi un grāmato aprēķinātos klīringa rezultātus kredītiestāžu korespondentkontos.

3.2. Klīringa dokumenti ir klīringā iesniegtais kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma uzdevums kopā ar pievienotajiem klientu kredīta maksājuma dokumentiem.

3.3. Klīringa dokumentu sagatavošana

3.3.1. Kredītiestāde klientu maksājuma dokumentus grupē paketēs atsevišķi katrai valūtai katrai saņēmējai kredītiestādei.

3.3.2. Kredītiestāde katrai klientu maksājuma dokumentu paketei pievieno klientu maksājuma dokumentos uzrādīto naudas summu uzskaitījumu un par klientu maksājuma dokumentu kopējo naudas summu sagatavo kredītiestādes kopsavilkuma maksājuma uzdevumu (1.pielikums), ko paraksta kredītiestādes divas pilnvarotās personas un apstiprina ar kredītiestādes zīmoga nospiedumu.

3.3.3. Uz klīringa dokumentu paketēm uzrāda:

3.3.3.1. dokumentu iesniedzējas kredītiestādes kodu;